

IVANĚ ČEŇKOVÉ K NAROZENINÁM

PETRA MRAČKOVÁ VAVROUŠOVÁ

Dne 21. ledna 2019 oslavila významné životní jubileum profesorka Ivana Čeňková, jejíž akademický život je neodmyslitelně spjat s Ústavem translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Pro všechny své kolegy a studenty je klasickým příkladem všestranně nadané a vzdělané konferenční tlumočnice, teoreticky tlumočení a pedagožky, jakých už dnes najdeme poskrovnu. Ani jedno celé číslo tohoto periodika by nám nestačilo, abychom detailně popsali její tlumočnickou, pedagogickou a vědeckou dráhu, veškeré její zásluhy pro náš ústav a přínos translatologii; snad se tedy najde nějaký odvážlivec, jenž věnuje svou závěrečnou kvalifikační práci právě profesorce Ivaně Čeňkové, přední české translatoložce.

Profesorka Ivana Čeňková vystudovala v letech 1973–1978 francouzštinu a ruštinu na Katedře překladatelství a tlumočnictví FF UK v Praze. V průběhu sedmdesátých let absolvovala i dva šestiměsíční zahraniční studijní pobyty: v letech 1975–1976 v Institutu cizích jazyků M. Thoreze v Moskvě (MGPIIA) a v letech 1978–1979 na Vysoké tlumočnické a překladatelské škole v Paříži (ESIT). Roku 1980 získala titul doktorky filozofie (PhDr.) po předložení rigorózní práce *Shody a rozdíly mezi překladatelským a tlumočnickým procesem*. O šest let později jí byl udělen titul kandidátky věd (CSc.), poté co obhájila svou kandidátskou disertační práci *Teoretické aspekty procesu překladu a tlumočení (na rusko-českém materiálu)*. V roce 1993 úspěšně prošla habilitačním řízením, stala se docentkou překladatelství a tlumočnictví. Roku 2008 byla prezidentem České republiky jmenována profesorkou pro obor Translatologie. V roce 2003 jí byl udělen předsedou vlády Francouzské republiky titul rytíře Řádu akademických palem (Chevalier de l'Ordre des Palmes académiques) za šíření francouzského jazyka a kultury.

Od začátku devadesátých let je garantkou ruštiny, vedoucí Semináře teorie a didaktiky tlumočení a rovněž garantkou navazujícího magisterského studia Tlumočnictví. Od roku 1999 je vedoucí postgraduálního kurzu Euromasters in Conference Interpreting (EMCI). V letech 2010–2014 zastávala taktéž funkci proděkanky pro zahraničí na FF UK.

Přípravě budoucích profesionálních tlumočnicků se Ivana Čeňková věnuje více než pětatřicet let. Mnozí absolventi dodnes vzpomínají na její přednášky o teorii tlumočení či konferenční teorii a praxi nebo na semináře simultánního tlumočení. Všechny tyto kurzy se mezi studenty těší velké oblibě a navštěvují je nejen pro jejich vysokou odbornou kvalitu, ale také pro laskavý a až nemístně skromný přístup paní profesorky, která s naprostou samozřejmostí a bez váhání předává dál své teoretické i praktické tlumočnické znalosti. Ze stejných důvodů se paní profesorka těší velké úctě též na dalších českých univerzitách,

kde působí jako zvaná přednášející nebo jako členka oborových rad a zkušebních komisí. Samozřejmě součástí pedagogicko-vědecké činnosti profesorky Ivany Čeňkové je působení v zahraničí (přednášela na univerzitách v Rusku, Francii, Belgii, Švýcarsku, Lucembursku, Rakousku i jinde) a práce na výzkumných grantech a rozvojových projektech.

Profesorka Ivana Čeňková je zakládající členkou Asociace konferenčních tlumočnicků (ASKOT) a Jednoty tlumočnicků a překladatelů (JTP) a je nedílnou součástí řady dalších tuzemských i zahraničních akademických a odborných sdružení. Mezi členy JTP je považována za vynikající konferenční tlumočnicki a korektní, spolehlivou a vždy přátelskou kolegyni, čtenářům časopisu ToP se dostala do povědomí svou pravidelnou rubrikou *Z translátologické bibliografie*, která poskytuje aktuální přehled o dění v oboru a důležitých publikacích. Lze říci, že publikační činnost paní profesorky je zaměřena především na teorii tlumočení, empirický výzkum a didaktiku.

Profesorka Ivana Čeňková stále působí jako aktivní konferenční tlumočnice, která se může pyšnit více než čtyřicetiletou praxí v oboru. Své cenné zkušenosti načerpala při tlumočení na nejvyšší úrovni – při jednáních, delegacích a státních návštěvách (Michail Gorbačov, Václav Havel, Boris Jelcin, Václav Klaus, François Mitterrand, Miloš Zeman a další), dále při bilaterálním tlumočení pro Václava Havla během oslav 50. výročí konce 2. světové války v Moskvě, během oslav 50. výročí OSN v New Yorku, na zasedání a summitech OBSE apod. Simultánně i konsekutivně tlumočila na řadě mezinárodních konferencí a odborných seminářů nebo pro jednotlivé státní orgány ČR. Od roku 1993 je akreditována jako ACI konferenční tlumočnice pro instituce v Evropské unii.

Závěrem si dovoluji upustit ještě několik osobních vzpomínek. Ivana je v tlumočení velkou autoritou a obecně se mezi mými kolegy traduje, že „co Čeňková neposvětí, jako by nebylo“. Svým studentům a kolegům dovede poradit, je však také velmi přísná, náročná a vyžaduje kvalitní pečlivou práci. Přestože učí na Ústavu translátologie simultánní tlumočení na dvou odděleních, „jazykově“ jsme se nikdy nepotkaly na klasických seminářích, zažila jsem ji pouze na simulovaných tlumočnických konferencích, které jsou jejím nejoblíbenějším předmětem. Z nich jsem si odnesla mnoho cenných poznatků a rad, včetně oné rady nad zlato, že „v kabelce musíte vždycky mít náhradní silonky a müsli tyčinku“. Už jako studentka jsem si Ivy velmi vážila a respektovala ji – samozřejmě to platí i dnes –, tehdy by mě však ani ve snu nenapadlo, že jednou budu mít to štěstí učit po jejím boku, že mě sama osloví, abych s ní společně přednášela na nejrůznějších akcích nebo s ní školila veřejné kurzy pro komunitní tlumočnicki, že se bude ptát na můj názor, když se připravuje nějaký nový předmět nebo projekt. Kromě lásky k tlumočení nás spojuje jistá nelibost vůči angličtině, která není naším pracovním jazykem. Nedávno jsem psala organizátorům jedné translátologické konference, že bych ráda přednášela česky a prosila je o tlumočení mého příspěvku do angličtiny. Přišla mi stručná a výstižná odpověď: „Takže jako Čeňková.“

V poslední době od ní stále častěji slyšíme, že už je nejvyšší čas odejít a přenechat vše nastupující mladé generaci. Tato důvěra, kterou v nás vkládá, nás sice moc těší a hodně pro nás znamená, ale přeci jen si nedovedeme představit, že bychom jednou v místnosti č. 106 v prvním patře Šporkova paláce naši Ivanku nenašli, až bychom se tam zase jednou s pokorou vydali pro radu – kam také jinam? A ke komu jinému? Vždyť ona je přeci taková naše tlumočnická máma!

Všichni její žáci a kolegové obdivují její činorodost a neutuchající energii a já sama si kolikrát kladu otázku: „Jak to všechno probíhá?“ Asi právě proto ji neustále potkáváme ve spěchu, nikde chvilku neposedí a e-maily pravidelně posílá v půl druhé ráno. Nicméně uvažuje a jedná zcela pragmaticky, pracuje velmi efektivně, umí improvizovat a stres zvládá na jedničku – prostě tlumočnice tělem i duší.

Ráda bych jí na tomto místě jménem celé tlumočnické i překladatelské obce popřála, ať jí její vitalita a úsměv na tváři vydrží co nejdéle a ať i ona sama jednou oslaví těch 100 let, kterých se letos dožilo konferenční tlumočení.

PhDr. Mgr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Ústav translatologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

petra.mrackovavavrousova@ff.cuni.cz